

ЕМИСИОННО-КАСОВА ДЕЙНОСТ НА БНБ

октомври – декември 2012 г.

I. Пари в обращение (банкноти и монети извън касите на БНБ)

1. Динамика на парите в обращение

В края на декември 2012 г. парите в обращение¹ достигнаха 9550.1 млн. лв. За едногодишен период стойността им отбеляза нарастване, което спрямо края на декември 2011 г. е в размер на 821.2 млн. лв., или 9.41%, докато през предходния едногодишен период (декември 2010 г. – декември 2011 г.) беше регистрирано нарастване от 426.4 млн. лв., или 5.14%.

¹ Банкноти, разменни и възпоменателни монети, емисии след 5 юли 1999 г.

През четвъртото тримесечие стойността на парите в обращение е нараснала с 665.7 млн. лв., или 7.49% в сравнение с края на третото тримесечие. Това нарастване на парите в обращение е с 1.64 процентни пункта (пр.п.) по-високо от отчетеното за същия период на 2011 г. Увеличение на парите в обращение в рамките на разглеждания период беше регистрирано през ноември (0.89%) и декември (7.75%). По-високото търсене на банкноти и монети е характерно за този период на годината и е свързано с нарастване на потребността от налични пари през коледните и новогодишните празници.

Пари в обращение (млн. лв.)

	31.XII.2011	30.IX.2012	31.XII.2012	Изменение	
				в %	в %
	1	2	3	к.(3-1)/1	к.(3-2)/2
ПАРИ В ОБРАЩЕНИЕ - общо, в т.ч.	8 728.9	8 884.4	9 550.1	9.41%	7.49%
<i>Банкноти</i>	8 548.8	8 693.6	9 354.9	9.43%	7.61%
<i>Разменни монети</i>	174.4	184.9	189.1	8.48%	2.27%
<i>Възпоменателни монети</i>	5.7	5.8	6.0	6.06%	3.96%

В края на 2012 г. дялът на банкнотите в стойността на парите в обращение е 97.96%. През четвъртото тримесечие на годината той е нараснал с 0.11 пр.п. в сравнение с дела, отчетен към края на предходното тримесечие. За едногодишен период нарастването е от 0.02 пр.п.

Към 31 декември 2012 г. дялът на разменните монети в стойността на парите в обращение е 1.98%. През четвъртото тримесечие той е намалял с 0.10 пр.п., а за едногодишен период е намалял с 0.02 пр.п.

В края на годината дялът на възпоменателните монети в общата стойност на парите в обращение е 0.06%, колкото беше и в края на 2011 г.

В изпълнение на монетната си програма за 2012 г. и на основание чл. 25, ал. 1 от ЗБНБ през четвъртото тримесечие на 2012 г. Българската народна банка пушна в обращение златна възпоменателна монета „Св. Петка Българска” от серията „Българска иконография”. Номиналната стойност на монетата е 100 лева.

Средната банкнота в обращение в края на четвъртото тримесечие на 2012 г. е 27.27 лв. В сравнение с края на предходното тримесечие тя е намаляла с 0.06 лв., а за едногодишен период е нараснала с 0.49 лв.

Стойността на средната разменна монета в обращение е 0.13 лв. и остава без промяна както спрямо края на предходното тримесечие, така и за едногодишен период.

2. Динамика и купюрен строеж на банкнотите и монетите в обращение

В края на четвъртото тримесечие на 2012 г. в обращение са 343.0 млн. бр. банкноти, които са с 24.8 млн. бр., или със 7.81% повече в сравнение с края на септември 2012 г. Прирастът на стойността им спрямо същия период е 7.61% (661.3 млн. лв.), като в края на годината общата стойност на банкнотите в обращение възлиза на 9354.9 млн. лв.

За едногодишен период при броя на банкнотите в обращение нарастването е с 23.8 млн. бр. (7.45%), а при стойността им съответно с 806.1 млн. лв. (9.43%). Основен дял в годишното нарастване на банкнотите в обращение заемат купюрите от 100 и 50 лева.

През четвъртото тримесечие на годината в структурата на банкнотите в обращение по стойност са настъпили следните изменения спрямо края на предходното тримесечие:

- намалява дялът на банкнотите от купюри 2, 5, 50 и 100 лева, съответно с 0.05, 0.07, 0.16 и 0.55 пр.п.;
- нараства дялът на банкнотите от купюри 10 и 20 лева, съответно с 0.32 и 0.51 пр.п.;

Номиналната стойност на банкнотите от 50 лева в обращение в края на 2012 г. е в размер на 3304.2 млн. лв., което им отрежда най-големия дял (35.32%) в общата стойност на банкнотите в обращение. С най-малък дял е стойността на банкнотите от 2 лева – 0.80%.

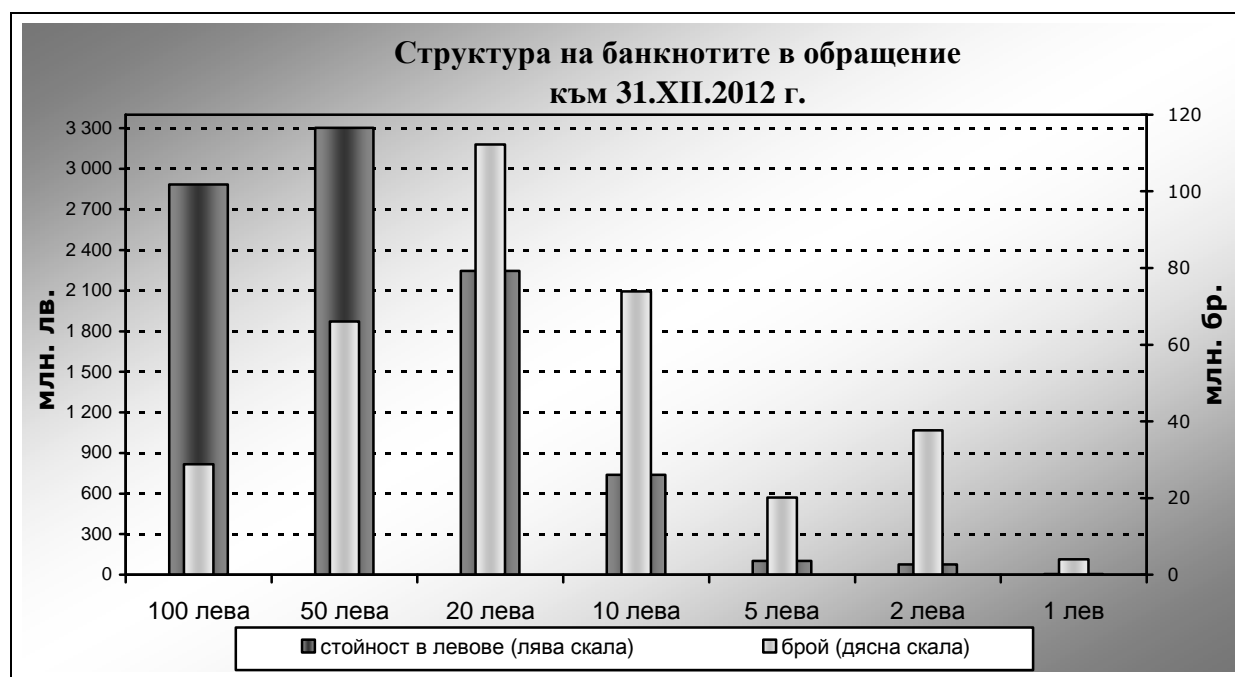
През разглеждания период в структурата по брой на банкнотите в обращение са настъпили следните изменения спрямо края на третото тримесечие на 2012 г.:

- намалява дялът на купюрите от 2, 5, 50 и 100 лева – съответно с 0.70, 0.38, 0.12 и 0.17 пр.п.;
- нараства дялът на купюрите от 10 и 20 лева – съответно с 0.82 и 0.64 пр.п.

С най-голям дял в броя на банкнотите в обращение в края на 2012 г. е купюрата от 20 лева – 32.74%, като в края на 2012 г. в обращение са 112.3 млн. бр. банкноти от тази купюра.

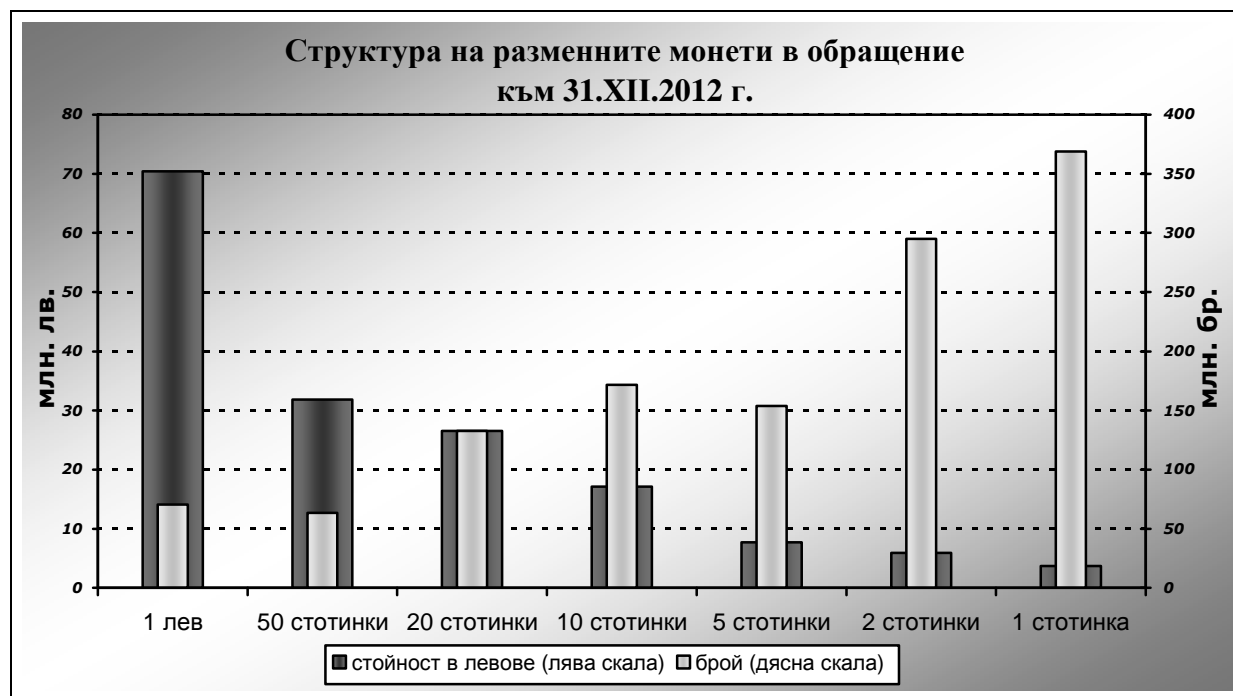
За едногодишен период дялът на банкнотите в обращение по брой е нараснал при купюрите от 50 и 100 лева, съответно с 0.63 и 0.25 пр.п. В края на декември 2012 г. броят на тези купюри в обращение им отнежда дялове, както следва: 50 лева – 19.27% и 100 лева – 8.41%.

За същия период е намалял дялът на броя на банкнотите в обращение при купюрите от 2, 5, 10 и 20 лева, съответно с 0.14, 0.13, 0.39 и 0.14 пр.п. Дяловете на тези купюри в обращение в края на 2012 г. са съответно 10.98% за банкнотата от 2 лева, 5.89% за банкнотата от 5 лева, 21.55% за банкнотата от 10 лева и 32.74% за банкнотата от 20 лева.

Броят на разменните монети в обращение към края на декември 2012 г. се е увеличил в сравнение с края на септември с 36.7 млн., или с 2.52% и достигна 1495.3 млн. бр. За едногодишен период прирастът им е 125.7 млн. броя (9.18%). През четвъртото тримесечие на 2012 г. стойностният размер на разменните монети в обращение е нараснал с 4.2 млн. лв. (2.27%), а за едногодишен период с 14.8 млн. лв. (8.48%).

В края на декември 2012 г. делът на монетите от 1 и 2 стотинки в общия брой монети в обращение е нараснал в сравнение с края на септември, съответно с 0.05 и 0.14 пр.п. С 0.01 процентен пункт е нараснал и делът на монетите от 1 лев. Спрямо същия период при монетите от 10, 20 и 50 стотинки е отбелязано намаление на дела им в интервала от 0.04 до 0.09 пр. п. Без промяна спрямо края на септември се запазва делът на монетите от 5 стотинки.

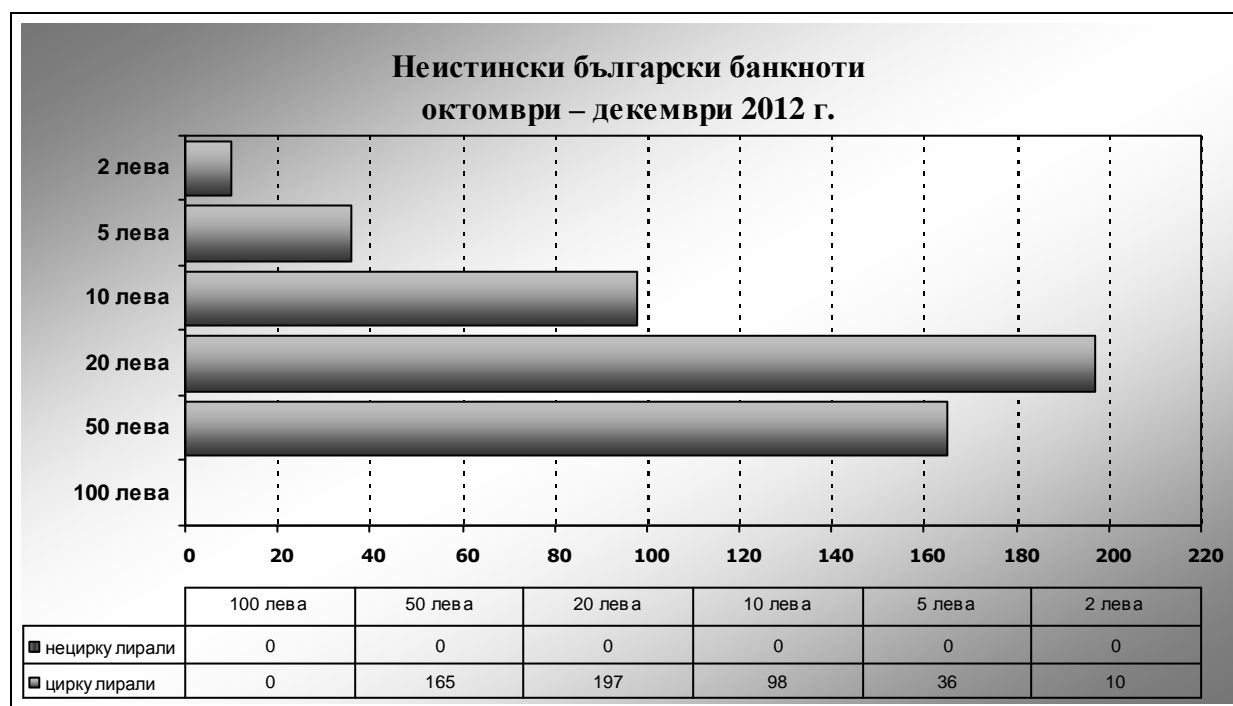
За едногодишен период промените в структурата на монетите в обращение по брой като цяло следват своите дългосрочни тенденции, характеризиращи се със спад на дела на монетите с високи номинали и увеличение на тези с по-ниски. Изключение от тази тенденция се наблюдава при разменните монети от 50 стотинки, чийто годишен темп на нарастване се запазва висок през цялата 2012 г. В резултат делът им в общия брой на разменните монети в обращение е нараснал с 0.01 процентни пункта. Делът на монетите от 1 и 2 стотинки по брой е нараснал съответно с 0.24 и 0.48 процентни пункта, а на монетите от 5, 10 и 20 стотинки и от 1 лев намалява спрямо края на септември 2012 г. съответно с 0.22, 0.34, 0.16 и 0.02 процентни пункта.

В края на 2012 г. с най-голям дял в общия брой монети в обращение е разменната монета от 1 стотинка (30.12%), а с най-малък дял – разменната монета от 50 стотинки (4.95%).

II. Неистински и преправени банкноти и разменни монети

През четвъртото тримесечие на 2012 г. в Националния център за анализ (НЦА) на БНБ са задържани общо 506 броя неистински български банкноти, циркулирали в паричното обращение. Спрямо предходното тримесечие задържаните през четвъртото тримесечие неистински банкноти са повече с 10 броя, или с 2.02%.

Относителният дял на задържаните през четвъртото тримесечие неистински банкноти спрямо общия брой на банкнотите в обращение към края на декември 2012 г. е 0.000147%, а делът на общо задържаните неистински български банкноти от началото на годината е 0.000547%.

От общия брой на задържаните през четвъртото тримесечие на 2012 г. неистински български банкноти най-голям е делът на купюрата от 20 лева (38.93%), следван от този на купюрата от 50 лева (32.61%) и на купюрата от 10 лева (19.37%). Относителният дял на неистинските банкноти от купюра 20 лева, задържани през четвъртото тримесечие на 2012 г., спрямо броя им в обращение към края на декември 2012 г. е 0.000175%. Неистинските банкноти от купюри 2 и 5 лева през четвъртото тримесечие на 2012 г. са общо 46 на брой и с общ дял от 9.09% от всички задържани през разглеждания период неистински банкноти. През четвъртото тримесечие в НЦА не са регистрирани неистински банкноти от купюра 100 лева.

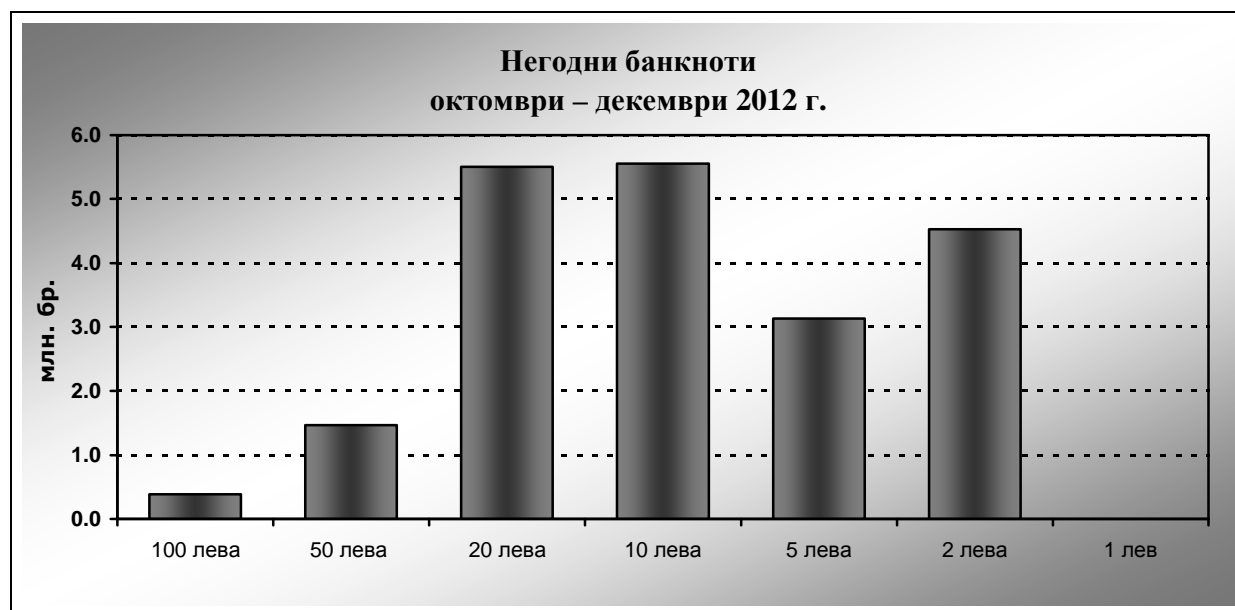
В периода октомври – декември 2012 г. бяха регистрирани и задържани общо 108 бр. неистински български разменни монети, от които 7 бр. от 20 стотинки, 91 бр. от 50 стотинки и 10 бр. от 1 лев.

При изпълнение на функциите по извършване на експертна оценка на чуждестранни банкноти и монети, задържани на територията на България, през четвъртото тримесечие на 2012 г. в БНБ бяха регистрирани и задържани неистински чуждестранни банкноти, както следва: 313 бр. евро, 226 бр. щатски долари и 53 бр. банкноти от други чуждестранни валути.

III. Негодни банкноти и разменни монети²

От общия брой проверени за истинност и годност банкноти през периода октомври – декември 2012 г. като негодни за последващо използване в паричното обращение са отделени 20.6 млн. бр. банкноти. Те са с 0.3 млн. бр. (1.56%) по-малко в сравнение с данните за отделените негодни банкноти през третото тримесечие на 2012 г. Спрямо четвъртото тримесечие на 2011 г. отделените като негодни банкноти са по-малко също с 0.3 млн. бр., или с 1.61%.

За едногодишен период (декември 2011 г. – декември 2012 г.) отделените като негодни банкноти са 84.4 млн. бр., или със 7.7 млн. бр. (10.03%) повече спрямо отделените през периода декември 2010 г. – декември 2011 г.

² Това са българските банкноти и разменни монети, които през отчетния период са оценени от БНБ като негодни и подлежат на унищожаване.

При машинната обработка на банкнотите най-голям дял в общия брой банкноти, отделени като негодни, има купюрата от 10 лева (27.00%). Отделените като негодни банкноти от купюри 20 и 2 лева са с дялове съответно от 26.75% и 22.01%. Делът на отделените през четвъртото тримесечие на 2012 г. негодни банкноти от 5 лева е 15.24%. С по-малки дялове са банкнотите от купюри 100 и 50 лева, съответно 1.86% и 7.13%.

През четвъртото тримесечие на 2012 г. при обработката на разменни монети в БНБ като негодни са отделени 168.5 хил. бр. Спрямо същия период на предходната година техният брой нараства с 14.4 хиляди, или със 7.87%. Общият брой на отделените през четвъртото тримесечие на 2012 г. като негодни за паричното обращение разменни монети са с 54.7 хиляди, или с 24.51% по-малко в сравнение с отделените през предходното тримесечие.

